

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра міжнародних економічних відносин

Допущено до захисту
В.о. _____ завідувачки
кафедри
_____ Уханова І.О.
“__” _____ 2023 р.

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
за освітньою програмою «Міжнародні економічні відносини»

**НА ТЕМУ: «СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ
ІНВЕСТИЦІЙ В ГАЛУЗЬ АКВАКУЛЬТУРИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ»**

Виконавець:
студент 64М групи ФМЕ
Мушка Дмитро Сергійович _____
/ підпис /

Науковий керівник:
д.е.н., професор
Єрмакова Ольга Анатоліївна _____
/ підпис /

ОДЕСА – 2023

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність кваліфікаційної роботи. Рибна галузь, зокрема аквакультура, є однією з стратегічних напрямків промислової діяльності Одеського регіону, що створює одну з головних пропозицій на ринку харчових продуктів України.

В той час, як в світі спостерігається тенденція стрімкого розвитку галузі аквакультури, в Україні ситуація повністю протилежна. Хоча для успішного розвитку рибогосподарської галузі в Одеському регіоні існують сприятливі умови, протягом останніх років спостерігається спад обсягів виробництва даної галузі на міжнародному та внутрішньому ринках. Сьогоднішній стан аквакультури Одеської області зумовлений тим, що через нестачу фінансування та недосконалість законодавчої бази рибним фермам стає все складніше виробляти конкурентоспроможну продукцію і успішно її реалізувати. Недостачу фінансування даної галузі можливо перекрити залученням іноземних інвестицій в сектор рибного виробництва.

Проблеми залучення іноземних інвестицій в сектор аквакультури досліджувались у працях багатьох вітчизняних вчених-економістів, серед яких: Степанов В.М., Єрмакова О.А., Добрянська Н.А., Ширяєва Л.В., Козьєр Н.О., Педько І.А., Ткаченко Ю.В. та ін. Водночас, проблеми особливостей залучення іноземних інвестицій в галузь рибогосподарства є надзвичайно різноманітними та багатоплановими, через що існує необхідність додаткового вивчення.

Мета і завдання кваліфікаційної роботи. Метою кваліфікаційної роботи є аналіз теоретичних і методологічних основ і прикладних аспектів залучення іноземних інвестицій в галузь аквакультури Одеського регіону.

Для досягнення поставленої мети було визначено наступні **завдання**:

- Визначити сутність та особливості залучення іноземних інвестицій в галузь блакитної економіки;
- Дослідити механізми залучення іноземних інвестицій в аквакультуру;
- Встановити методи оцінки інвестиційної привабливості;
- Провести SWOT-аналіз галузі аквакультури Одеської області в аспекті міжнародного інвестування;
- Визначити пріоритетні напрями залучення іноземних інвестицій в галузь аквакультури;
- Оцінити перспективи залучення міжнародних інвестиційних фондів в галузь аквакультури Одеського регіону;
- Описати можливості впровадження еко-індустріальних парків в економіку України як механізм залучення екологічних інвестицій;
- Розробити концепцію стратегії залучення іноземних інвестицій в аквакультури Одеського регіону.

Об'єктом дослідження є іноземне інвестування в галузь аквакультури Одеського регіону.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів підвищення рівня залучення іноземних інвестицій в рибне господарство, зокрема в аквакультуру.

Методи дослідження. Теоретичною й методологічною базою кваліфікаційної роботи виступають положення міжнародної економіки, наукові праці провідних вітчизняних та зарубіжних вчених у сфері дослідження іноземного інвестування галузі аквакультури. При написанні роботи використано метод теоретичного узагальнення, порівняльного аналізу, групування, класифікації, SWOT-аналіз, математичні методи. Робота здійснена з використанням офісного пакету MS Office - Microsoft Excel.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти України; матеріали Держкомстату України; Міністерства економіки України; Одеської обласної ради; періодичні видання; матеріали зарубіжних та вітчизняних конференцій; монографії та наукові публікації зарубіжних і вітчизняних вчених-економістів; відкрита інформація мережі Інтернет; результати власних досліджень автора.

Публікації та апробація результатів дослідження. Пропозиції автора щодо вирішення ряду проблем в аспекті залучення іноземних інвестицій в галузь аквакультури, у поєднанні з досвідом європейських країн використано при підготовці наукової статті для видання Інституту ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України «Економічні інновації». Як результат, опубліковано статтю: «Організаційно-економічні механізми залучення інвестицій в галузь аквакультури».

Перелік публікацій автора за тематикою кваліфікаційної роботи:

1) Єрмакова О.А., Мушка Д.С. Organizational and economic mechanisms of attracting investments in the aquaculture sector (Організаційно-економічні механізми залучення інвестицій в сектор аквакультури). Економічні інновації. 2023. 23. Вип. 3(88). С. 93-101. DOI: [https://doi.org/10.31520/ei.2023.25.3\(88\).93-101](https://doi.org/10.31520/ei.2023.25.3(88).93-101).

2) Iermakova O., Mushka D., Filipishyna L., Sokil Y., Petruk A. Resource-process approach to the aquaculture industry development. IOP Conf. Series: Earth and Environmental Science. 1269 012025. DOI: <https://doi.org/10.1088/1755-1315/1269/1/012025> (Scopus).

3) Мушка Д.С. Щодо питання залучення інвестицій в галузь аквакультури України. Сучасні доміанти трансформації економіки з урахуванням повоєнних викликів : матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Одеса, 14-15 вересня 2023 р. / [ред. колегія : Буркинський Б.В. та ін.] ; ДУ «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень НАН України», Херсонський нац. тех. ун-т. – Одеса : ДУ «ІРЕЕД НАНУ», 2023. С. 83-85.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (72 найменування). Загальний обсяг роботи становить 111 сторінок. Основний зміст викладено на 98 сторінках. Робота містить 6 таблиць та 8 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ГАЛУЗІ БЛАКИТНОЇ ЕКОНОМІКИ**» описано особливості інвестування в галузі блакитної економіки, механізми залучення іноземних інвестицій в галузь аквакультури та методи оцінки інвестиційної привабливості.

У другому розділі «**АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ ГАЛУЗІ АКВАКУЛЬТУРИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ**» проведено SWOT-аналіз галузі аквакультури Одеської області в аспекті залучення іноземних інвестицій, визначено пріоритетні напрями залучення іноземних інвестицій в галузь аквакультури Одеської області та оцінено інвестиційну привабливість галузі аквакультури Одеської області.

У третьому розділі «**ШЛЯХИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ГАЛУЗЬ АКВАКУЛЬТУРИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ**» визначено перспективи залучення міжнародних інвестиційних фондів в галузь аквакультури Одеської області, охарактеризовано еко-індустріальні парки як механізм залучення екологоорієнтованих іноземних інвестицій в галузь аквакультури та розроблено концепцію стратегії залучення іноземних інвестицій в галузь аквакультури Одеської області.

ВИСНОВКИ

Отже, для розвитку інвестування рибної галузі та підвищення рівня залучених іноземних інвестицій в галузь аквакультури Одеського регіону варто зробити висновки з проведеного дослідження, які можуть стати базою для подальших науково-дослідницьких робіт.

В роботі було висвітлено особливості інвестування в галузі блакитної економіки. Так як увага до блакитної економіки в світі зростає щороку, Україні необхідно також адаптуватися під сучасні реалії ведення рибного бізнесу, аби підвищити ефективність економічної діяльності даної галузі. В першому розділі наведено перспективи, проблеми та актуальні напрями залучення інвестицій в блакитну економіку, що дає можливість зрозуміти важливість розвитку рибного підприємництва в Україні та Одеському регіоні. Як висновок, було зазначено необхідність впровадження місцевою владою Одеської області ефективних місцевих рішень щодо політики регіону відносно галузі аквакультури.

Також було наведено механізми залучення іноземних інвестицій в галузь аквакультури. Одним з пріоритетних напрямів такої діяльності – підвищення рівня правового захисту інвесторів в Україні через впровадження страхування ризиків в галузі аквакультури під час бойових дій в Україні. Також було представлено порядок дій щодо розвитку сталої блакитної економіки. Дані заходи допоможуть підвищити інвестиційну привабливість України та Одеського регіону та залучити більший обсяг прямих іноземних

інвестицій в економіку нашої країни через галузь аквакультури. Було зазначено й важливість ролі держави в регулюванні й залученні іноземних інвестицій. Наведено приклади успішного впровадження регіональних заходів з підтримки підприємств аквакультури в Україні під час війни, які можуть мати позитивний вплив й при впровадженні таких заходів в Одеській області. Описано важливість створення водного фонду, що може стати основним джерелом фінансування та підтримки рибного бізнесу в регіоні.

Також в першому розділі наведено методи оцінки інвестиційної привабливості, які можуть використовуватися задля аналізу інвестиційної привабливості галузі аквакультури Одеського регіону. Перераховано найважливіші фактори, що треба враховувати під час проведення аналізу інвестиційної привабливості. Розкрито сутність трьох основних методів оцінки інвестиційної привабливості: статистичного, експертного та рейтингового. Інші відомі методики визначення привабливості галузі структуровано у вигляді таблиці, де описано основні можливості кожного з методів. Зазначено, що сьогодні не існує єдиного підходу щодо оцінки інвестиційної привабливості підприємств, регіонів, галузей чи економіки в цілому. Актуальним залишається питання розробки моделі комплексної оцінки об'єкта залучення інвестицій з врахуванням всіх необхідних факторів. Також наведено приклади світових рейтингів інвестиційної привабливості галузей, підприємств та регіонів, що розраховуються відомими науково-дослідницькими організаціями світу.

В аналітичній частині дослідження проведено SWOT-аналіз галузі аквакультури Одеської області щодо залучення іноземних інвестицій. Під час проведення дослідження було використано статистичні дані з офіційних джерел. Наведено переваги Одеської області щодо залучення інвестування в аквакультуру. Розкрито потенціал ресурсної бази регіону. В процесі аналізу було визначено переваги та недоліки Одеського регіону як об'єкта інвестування. Як базу для аналізу було використано статистику обсягів прямих іноземних інвестицій в Одеський регіон та добування риби в аквакультурі України. Як результат, SWOT-аналіз галузі аквакультури Одеської області в аспекті залучення іноземних інвестицій дає можливість побачити суттєві недоліки та загрози, що потребують вирішення. Такий об'єм невирішених проблем може стати вагомою перешкодою при впровадженні нової стратегії розвитку аквакультури в регіоні, тому вирішувати їх потрібно вже сьогодні.

В процесі дослідження також було визначено пріоритетні напрями залучення іноземних інвестицій в галузь аквакультури Одеської області. Протягом останніх років загальні обсяги фінансування галузі аквакультури зросли майже у два рази, що свідчить про пріоритетність даної сфери для розвитку економіки та регіону. В другому розділі наведено статистику щодо динаміки капітальних інвестицій у водному господарстві Одеської, Миколаївської та Херсонської областей, що дає змогу порівняти дані області між собою. Також розглянуто обсяги інвестування саме в галузь аквакультури в Україні за останні роки. Проаналізовано позитивний досвід

щодо залучення інвестицій для розвитку рибної галузі інших країн світу. Впровадження даного досвіду в Україні може стати рушійною силою для розвитку аквакультури в нашій країні. Також розглянуто приклад вдалого інвестування в ексклюзивний вид риби в Україні, що доводить важливість інвестицій для інноватизації виробництва риби. Було описано ряд цікавих ідей, що акцентують увагу на інвестуванні в розвиток технологічного аспекту вирощування риби на підприємствах. За результатами проведеної роботи зроблено висновок, що інвестування в технології дозволить покращити технічний стан галузі рибного господарства в регіоні та підвищить інвестиційну привабливість бізнесу

Також в роботі проведена оцінка інвестиційної привабливості галузі аквакультури Одеського регіону. Зазначено, що інвестиційну привабливість аквакультури неможливо проаналізувати без аналізу інвестиційної привабливості регіону, адже галузь та регіон тісно пов'язані в питанні залучення інвестицій. Наведено фактори щодо економічного розвитку Одеської області. Визначено, що велика кількість працездатного населення в регіоні веде діяльність в господарчому комплексі, що зумовлює актуальність розвитку аквакультури задля підвищення рівня забезпеченості населення. Наведено статистику щодо динаміки обсягів прямих інвестицій по обраним регіонам України. Як результат, охарактеризовано ризики здійснення інвестиційної діяльності в Одеській області в різних сферах, які негативно впливають на рівень інвестиційної привабливості регіону.

В якості шляхів залучення іноземних інвестицій в галузь аквакультури Одеської області було запропоновано перспективи щодо залучення міжнародних інвестиційних фондів. Наведено приклади фінансової допомоги рибогосподарському комплексу Україні з боку міжнародних фондів. Визначено, що для успішного залучення грантових коштів потрібно виявити такі джерела інвестицій, що найбільше відповідають цілям конкретної організації та її потребам. Наведено декілька ресурсів, на яких можливо знайти грантові пропозиції. Описано особливості отримання грантів задля успішного залучення фінансування в сектор аквакультури Одеського регіону. Для господарів вже діючих рибних підприємств такі гранти допоможуть впровадити інновації у власне виробництво та збільшити об'єми видобутку риби. В цілому, підтримка виробників та наукового сектору з боку міжнародних фондів буде позитивно впливати на всю галузь аквакультури Одеського регіону, що може стати підґрунтям для розробки стратегії сталого розвитку та повоєнного відновлення рибної промисловості.

Також запропоновано впровадження на території України (в т.ч. Одеської області) еко-індустріальних парків як механізму залучення екологоорієнтованих іноземних інвестицій в галузь аквакультури. Сьогодні дане питання залишається актуальним, адже потенціал індустріальних парків в Україні на сьогодні не реалізований. Визначено суть індустріальних парків та їх переваги щодо економічного розвитку регіону. Описано сьогоденний стан еко-індустріальних парків в Україні та наведено приклад успішної інтеграції рибного виробництва в структуру еко-індустріального парку в

Калундборзі. Даний досвід варто використати для впровадження промислового симбіозу з виробниками аквакультури в Одеському регіоні.

На основі всіх зазначених пунктів було запропоновано заходи щодо розробки концепції стратегії залучення іноземних інвестицій в галузь аквакультури Одеської області. Як основу розробки даної стратегії пропонується використовувати «Національну стратегію збільшення прямих іноземних інвестицій в Україну». Розвиток галузі аквакультури Одеського регіону дасть змогу залучати прямі іноземні інвестиції у перспективний сектор рибогосподарства, що має великий потенціал для зростання об'єму експорту та рівня споживання на внутрішньому ринку України. Також було наведено актуальні зауваження та пропозиції щодо створення стратегії залучення іноземних інвестицій в аквакультуру Одеського регіону. Хоча дані заходи були розроблені декілька років тому, вони залишаються актуальними й сьогодні, адже повоєнне відродження України буде залежати від об'ємів та видів залучених коштів: кредитів, грантів міжнародних організацій та інших країн, репарацій від росії, тощо. В розділі також описано рекомендації щодо розвитку аквакультури Одеського регіону. Як результат, рекомендується надавати державну фінансову допомогу дослідженням та інноваційним розробкам в галузі аквакультури, особливо щодо підвищення рівня ефективності підприємств рибного бізнесу та пошуку нових шляхів залучення іноземних інвестицій в дану галузь. Результати проведеного дослідження можуть стати основою для проведення в майбутньому розробки стратегії щодо підвищення рівня інвестування в галузь рибного господарства певного регіону України, покращення рівня інвестиційної привабливості Одеського регіону чи конкретно галузі аквакультури.

АНОТАЦІЯ

Мушка Д.С., «Стан та перспективи залучення іноземних інвестицій в галузь аквакультури Одеської області».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» за освітньою програмою «Міжнародні економічні відносини». - Одеський національний економічний університет. - Одеса, 2023 р.

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є залучення іноземних інвестицій в галузь аквакультури Одеської області.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти залучення іноземних інвестицій в галузі блакитної економіки. Розглянуто особливості інвестування в галузі блакитної економіки, механізми залучення іноземних інвестицій в галузь аквакультури та методи оцінки інвестиційної привабливості.

Проаналізовано сучасний стан іноземного інвестування галузі аквакультури Одеської області. Проведено SWOT-аналіз галузі аквакультури

в аспекті залучення іноземних інвестицій, визначено пріоритетні напрями залучення іноземних інвестицій в галузь аквакультури та проведено оцінку інвестиційної привабливості галузі аквакультури Одеської області.

Запропоновано шляхи залучення іноземних інвестицій в галузь аквакультури Одеської області через залучення міжнародних інвестиційних фондів, впровадження еко-індустріальних парків для залучення екологоорієнтованих іноземних інвестицій в галузь аквакультури.

Ключові слова: залучення інвестицій, інвестиційна привабливість, аквакультура, економічний розвиток, Одеський регіон.

ANNOTATION

Mushka D.S., "Status and prospects of attracting foreign investment in the aquaculture industry of Odesa region".

Qualification work for obtaining a master's degree in the specialty 292 "International Economic Relations" under the " International Economic Relations " educational program. - Odesa National Economic University. - Odesa, 2023.

The master's qualification work consists of three sections. The object of the study is the attraction of foreign investments in the aquaculture industry of the Odesa region.

This work examines the theoretical aspects of attracting foreign investment in the field of the blue economy. The peculiarities of investing in the field of the blue economy, the mechanisms of attracting foreign investments in the aquaculture industry, and the methods of assessing investment attractiveness are considered.

The current state of foreign investment in the aquaculture industry of Odesa region is analyzed. A SWOT analysis of the aquaculture industry in the aspect of attracting foreign investment was carried out, the priority areas of attracting foreign investment in the aquaculture industry were determined, and an assessment of the investment attractiveness of the aquaculture industry of the Odesa region was carried out.

Ways of attracting foreign investments in the aquaculture industry of the Odesa region through the involvement of international investment funds, the introduction of eco-industrial parks to attract ecologically oriented foreign investments in the aquaculture industry are proposed.

Key words: investment attraction, investment attractiveness, aquaculture, economic development, Odesa region.